

ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПОТЕНЦІАЛУ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОЇ БАЗИ ПІДПРИЄМСТВА

Лозовський О.М., Батишева В.І.

Вінницький торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

В статті досліджено основні проблеми формування матеріально-технічної бази підприємства. Запропоновано підходи до ефективного управління даною системою. Виділено основні з них, а саме: оцінка ефективності, АВС-аналіз, та комбінація методів логістики, реінжинірингу і контролінгу.

Ключові слова: матеріально-технічна база, матеріально-технічне забезпечення, методи управління МТБ, підходи до управління МТБ, механізм управління МТБ.

Постановка проблеми. В сучасних умовах функціонування, в умовах кризових ситуацій, що виникають у країні важливою основою для забезпечення життєдіяльності та зростання ефективності діяльності національних товаровиробників є мобілізації усіх наявних резервів. Одним із методів, що може допомогти цьому є раціональне використання наявних у підприємства ресурсів усіх видів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий науковий внесок у дослідження проблем управління матеріально-технічним забезпеченням промислових підприємств за сучасних умов розвитку економіки України зробили: Н.Н. Веденін, Н. В. Корнієнко, Г.С. Краснокутська, О.В. Крушельницька, О. С. Кузьмін, Е. Мате, Б.О. Скачкова, Г. М. Тарасюк, Л. І. Шваб, Д. М. Черваньов, А.О. Заїчковський та інші вчені.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Невід'ємною складовою успішного функціонування підприємства є ефективне управління матеріально-технічною базою підприємства, визначення особливостей механізму управління розвитком матеріально-технічної бази підприємства.

Мета статті. Метою статті є визначення основних підходів до управління розвитком потенціалу матеріально-технічної бази підприємства.

Виклад основного матеріалу. Проблемам і підходам щодо організації та ефективного використання матеріально-технічної бази (далі МТБ) присвячено багато праць вітчизняних вчених.

Заїчковський А.О. розглядав основні виробничі фонди як матеріально-технічну базу підприємства.

Ще одне визначення поняття МТБ наведено в праці [4]: «Матеріально-технічна база підприємства – це сукупність речових елементів, які призначені для здійснення і обслуговування всіх господарських процесів підприємства».

Грицюк Е.О. та Ляшенко А.Ф. розглядають матеріально-технічну базу підприємства не як просту суму ресурсів чи речових елементів, що відрізняються за призначенням чи технічним рівнем. Їм властива, як вважають науковці, соціально-економічна природа, яка визначається тим, кому вони належать, в чиїх інтересах вони використовуються [2]

На нашу думку, найбільш прийнятним визначенням поняття матеріально-технічної бази підприємства є те, що під МТБ розуміються усі основні фонди, що знаходяться у розпорядженні підприємства, незалежно від порядку їхнього формування, а також сукупності обігових фондів (сировини, матеріалів та інших матеріальних ресурсів).

Сучасне виробництво характеризується залежністю кожного господарюючого суб'єкта від сукупних зовнішніх факторів, що визначають його діяльність. Наслідком посилення впливу цих факторів на кінцевий результат роботи промислового підприємства є зростання ролі елементів, що забезпечують поєднання та синхронізацію виробництва і споживання, створюють можливість ефективного функціонування кожної окремої господарюючої ланки та виробничого комплексу загалом. Одним з таких елементів є матеріально-технічне забезпечення (МТЗ), наявність якого на сьогодні є необхідною умовою організації виробничої системи, чинником визначення технічної та економічної життєздатності, розмірів будь-якого підприємства [1, с. 48].

На наш погляд, стан матеріально-технічної бази господарства України на сьогодні, цілком обґрунтовано, можна охарактеризувати як незадовільний як у кількісному, так і в якісному відношенні. Оскільки техніка фізично й морально застаріла, до того ж уже на час свого створення вона поступалася за класом, якістю, ефективністю роботи кращим зарубіжним зразкам. Існуюча система технічного сервісу в країні зводиться здебільшого (за винятком фірмового сервісного обслуговування) до продажу запасних частин, якість останніх на вітчизняному ринку перетворилася на напрям надприбуткового бізнесу. Проте основна суть проблеми полягає в тому, що сучасні підприємства або не мають коштів, або просто не дбають про якість зберігання техніки.

Основним напрямом покращання стану матеріально-технічної бази підприємств є управління змінами і якісними трансформаціями. Такий розвиток повинен бути науково обґрунтованим і базуватися на теоретичних положеннях, що враховують як загальні теоретичні основи управління організаціями, так і наявні концепції менеджменту змін.

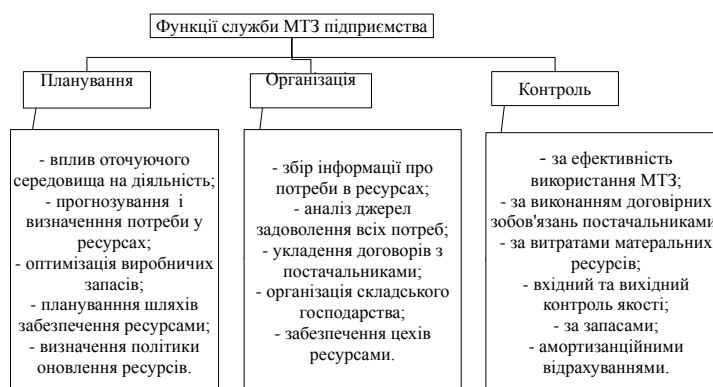

Рис. 1. Функції матеріально-технічного забезпечення підприємства

Таблиця 1

Показники, що характеризують ефективність використання матеріально-технічної бази підприємства

Група	Перелік розрахункових показників
Показники ефективності використання основних засобів підприємства	<ul style="list-style-type: none"> - частка активної частини основних засобів (машин, обладнання, приладів) в їх загальній вартості; - коефіцієнт зносу основних засобів; - коефіцієнт оновлення основних засобів; - рівень фондоозброєності праці; - рівень технічної озброєності праці; - рівень технічного оснащення підприємства; - віковий склад та середній вік машин та обладнання; - фондовіддача;
Показники ефективності використання площі підприємства	<ul style="list-style-type: none"> - частка торговельної площі в загальній площі приміщень підприємства; - товарообіг із розрахунку на 1 м² загальної площі; - щільність роздрібною мережі; - рівень спеціалізації роздрібною торгівельною мережі; - співвідношення торгової та неторгової площі магазину; - раціональність розміщення обладнання;
Показники ефективності використання складських приміщень	<ul style="list-style-type: none"> - максимальний товарний запас; - необхідна площа зберігання; - норма площі зберігання; - рівень відповідності складського приміщення; - коефіцієнт корисної площі складу; - коефіцієнт використання корисного об'єму складу; - рівень механізації складських робіт.

Джерело: [3]

Рис. 2. ABC-аналіз матеріально-технічної бази підприємства

Важливою умовою ефективного функціонування виробництва є добре налагоджене матеріально-технічне забезпечення, що здійснюється за допомогою відповідних служб. Головним завданням служби МТЗ підприємства є своєчасне і оптимальне забезпечення виробництва необхідними ресурсами відповідної комплектності та якості, що реалізується за допомогою виконання основних функцій (рис. 1).

На етапі планування основу розвитку матеріально-технічної бази підприємства має складати відповідна стратегія, яка являє собою перелік прийнятих на підприємстві підходів і принципів переведення матеріально-технічної бази до бажаного у перспективі стану. При цьому дані стратегічні рішення підпорядковуються загальній стратегії розвитку підприємства [7, с. 167].

Під час здійснення функції контролю МТЗ підприємства слід використовувати певну систему показників оцінки ефективності (табл. 1). Аналіз ефективності використання матеріально-технічної бази підприємств торгівлі слід розпочинати з вивчення та оцінки складу, структури та динаміки основних засобів підприємства. Задля цього використовуються методи горизонтального та вертикального аналізу, розрахунку показників динаміки.

За допомогою розрахунку показників, поданих у табл. 1, можна кількісно зобразити та обґрунтувати ефективність використання матеріально-технічної бази, що в свою чергу впливає на загальні результати діяльності підприємства.

Для вдосконалення управління МТБ на підприємстві важливим є комплексне застосування сучасних підходів. Виявлено, що до таких підходів належить логістика, реінжиніринг і контролінг, які спираються на ряд однакових підходів і принципів, таких як процесний підхід, системний підхід, орієнтація на замовника, підвищення відповідальності працівників усіх

Рис. 3. Структуризація механізму управління розвитком МТБ підприємства

Джерело: [5]

рівнів, взаємовідні відносини з постачальниками, інформаційне забезпечення в реальному режимі часу, постійне поліпшення системи управління та організаційної структури. Вони мають єдині цілі, які полягають у підвищенні гнучкості виробництва, поліпшенні якості продукції та зниженні витрат на виробництво, що відповідає міжнародним стандартам менеджменту якості ISO 9001:2000 [3, с. 6].

Складова логістики задовольняє потребу підприємства в управлінні безперервним рухом матеріальних ресурсів на підприємстві. Реінжиніринг бізнес-процесів створює організаційну основу для їх руху, а контролінг надає інформаційно-аналітичне забезпечення та дозволяє відстежувати результати впровадження логістики та реінжинірингу. Системне їх впровадження забезпечує комплексний підхід до управління матеріальними ресурсами.

Одним з методів контролінгу який доцільно використати в управлінні МТБ підприємства є АВС-аналізу. Суть даного аналізу полягає виявленні та оцінці незначного числа кількісних величин, які є найціннішими та мають найбільшу питому вагу у загальній сукупності вартісних показників (рис. 2).

Такий метод управління МТБ дозволяє визначити пріоритетні напрями управління запасами та дебіторською заборгованістю, методи зниження собівартості продукції, шляхи збільшення обсягів реалізації та дозволяє підвищити ефективність управління діяльністю підприємства в цілому.

Практичним відбиттям пропонованого напрямку управління розвитком матеріально-технічної бази є

адаптований до умов життєдіяльності конкретного підприємства механізм управління розвитком матеріально-технічної бази підприємства (рис. 3).

В даному механізмі пропонується одночасне розкриття сутності МТБ і як сукупності інструментів й важелів управлінського впливу та необхідного для реалізації впливу забезпечення, і як певного набору складових, які в своїй взаємодії роблять керованим процес переходу від старої системи управління до нової.

Схема відображає комбінацію сучасних підходів до управління МТБ. Показує необхідність різних факторів для визначення «тіла» механізму управління МТБ підприємства.

Висновки і пропозиції. Раціональна організація матеріально-технічного забезпечення підприємства та ефективність його управління в цілому дозволяють підприємству ефективно здійснювати виробничу діяльність в умовах трансформаційної економіки. Управління матеріально-технічним забезпеченням підприємства передбачає не тільки управління постачанням, а й виконання всіх функцій притаманних управлінню як виду діяльності:

- 1) накопичення інформації про стан матеріальних ресурсів підприємства, оцінку матеріаломісткості виробництва;
- 2) реалізація поставленого завдання, формування остаточного рішення про розвиток сировинної бази підприємства;
- 3) контроль за ефективністю формування та використання матеріально-технічних ресурсів.

Список літератури:

1. Богацька Н. М. Аналіз матеріально-технічного забезпечення підприємства / М. Н. Богацька // Економічні науки: економіка підприємства, 2010. – № 10. – С. 48-52.
2. Грицюк Е., Ляшенко А., Мінайло І. Системний підхід як основа для обґрунтованого планування показників матеріально-технічної бази підприємств. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchtei/2012_1/1-2012-20.pdf
3. Лола Ю.Ю. Управління матеріальними ресурсами на підприємстві / Ю.Ю. Лола автореф. дис. на здоб. наук. ступ.к.е.н.: 08.00.04 / Ю.Ю. Лола; Харківський національний економічний університет. – Х., 2009. – 23 с.
4. Матеріально-технічна база і виробничу потужність аграрного підприємства. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vsau.vin.ua/b04213/literat/view/getfile/336483001289136967.pdf>
5. Пересічанська А.С. Особливості аналізу ефективності використання матеріально-технічної бази торговельного підприємства / А.С. Пересічанська // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3737/1>
6. Пилипенко А.А. Реінжиніринг та реструктуризація в механізмі управлінні розвитком матеріально-технічної бази промислового підприємства / А.А. Пилипенко, А.О. Литвиненко // Проблеми економіки. – № 3. – 2011. – С. 83-89.
7. Пилипенко А.А. Реструктуризація потенціалу матеріально-технічної бази в контурі стратегічного управління розвитком підприємства / А.А. Пилипенко, А.О. Литвиненко // Бізнесінформ. – № 12. – 2011. – С. 165-168.

Лозовский А.Н., Батышева В.И.

Винницкий торгово-экономический институт

Киевского национального торгового-экономического университета

ПОДХОДЫ К УПРАВЛЕНИЮ РАЗВИТИЯ ПОТЕНЦИАЛА МАТЕРИАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКОЙ БАЗЫ ПРЕДПРИЯТИЯ

Аннотация

В статье исследованы основные проблемы формирования материально-технической базы предприятия. Предложены подходы к эффективному управлению данной системы. Выделены основные из них, а именно: оценка эффективности, АВС-анализ, и комбинация методов логистики, реинжиниринга и контроллинга.

Ключевые слова: материально-техническая база, материально-техническое обеспечение, методы управления МТБ, подходы к управлению МТБ, механизм управления МТБ.

Lozovsky A.N., Batysheva V.I.
Vinnitsa Trade and Economic Institute
Kyiv National Trade and Economic University

APPROACHES TO THE MANAGEMENT CAPACITY DEVELOPMENT OF MATERIAL-TECHNICAL BASE OF THE ENTERPRISE

Summary

The basic problems of forming of material and technical base of enterprise are studied in the article. The approaches to the effective management are offered, basic forms are an estimation of efficiency, ABC-analysis, and the combination methods of logistics, re-engineering and controlling.

Keywords: material-technical base, logistics, methods of management MTB, approaches to the management of MTB, control of mechanism MTB.

УДК 334.722.8

МЕХАНІЗМ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРИВАТНИХ І ПУБЛІЧНИХ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ: ВІДМІННОСТІ І ПРОБЛЕМИ

Лозовський О.М., Дишкантюк Д.С.

Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету

Проведено порівняльний аналіз змісту нормативно-правового регулювання діяльності приватних і публічних акціонерних товариств, встановлено його прогресивні здобутки і недоліки. Надано оцінку впливу діючого механізму функціонування акціонерних товариств на розвиток фінансового ринку України.

Ключові слова: приватні, публічні, акціонерні товариства, механізм, функціонування, законодавство, фінансовий ринок.

Постановка проблеми. Протягом перехідного періоду в Україні функціонують чотири типи акціонерних товариств: відкриті і закриті та публічні і приватні. Існує проблема непрозорості діяльності закритих акціонерних товариств, що призводить до недооцінки підприємств і шкодить економіці. Проблемні питання діяльності акціонерних товариств об'єднують у два умовні блоки: застосування законодавства в умовах колізії норм різних нормативно-правових актів та реалізація корпоративних інтересів акціонерів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За останній період поступово збільшується кількість наукових досліджень і публікацій як зарубіжних, так і вітчизняних науковців та практиків з ризик-менеджменту, таких як Т. Андерсен, Т. Бедфорд, Д. Галай, Е. Гріффін, Х. Грюнінг, А. Дамодаран, А. Заман, Дж. Кальман, І. М. Посохов, О. А. Коновалова, Н. Г. Мехеда, Р. Х. Краль, В. Г. Кабанов, О. І. Марченко, О. А. Зоріна, К. І. Тарасова, Р. О. Піскунов та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Невід'ємною складовою процесу оцінки будь-якої діяльності та перспектив розвитку є оцінювання форми власності підприємства. Питання оцінки та прогнозування середовища діяльності під різними формами власності досі є актуальним, а тому вимагає постійних досліджень.

Мета статті. На основі викладеного можна сформулювати мету дослідження, яке полягає в оцінці впливу діючого механізму функціонування приватних і публічних акціонерних товариств на розвиток фінансового ринку України.

Виклад основного матеріалу дослідження. У кожній країні світу корпоративний сектор економіки має свої закономірності розвитку. В Україні поштовхом становлення акціонерної форми власності

стали приватизаційні процеси, роздержавлення і корпоратизація підприємств. Незрілість внутрішнього та зовнішнього інституціонального середовища вітчизняних корпорацій обумовлювали низьку ефективність їх функціонування, недостатню активність на фондовому ринку, конфлікти інтересів, рейдерство тощо. Прийняття Закону України «Про акціонерні товариства» істотно вплинуло на їх правовий статус. Із 30.04.2011 р. втрачають чинність статті 1-49 Закону України «Про господарські товариства» у частині, що стосується акціонерних товариств [1]. Отже, сьогодні триває процес доопрацювання статутів та інших внутрішніх положень акціонерних товариств, створених до набрання чинності Закону України «Про акціонерні товариства», відповідно до його норм. Тому своєчасне усунення деяких перешкод та суперечностей може позитивно вплинути на розвиток корпоративного сектора та фінансового ринку загалом.

У працях І. Гришиної [6], Н. Захаренко [10] піднімаються питання підвищення відповідальності учасників акціонерних правовідносин, зокрема вводиться поняття «акціонерна відповідальність». На аналіз загальних проблем, які склалися в площині регулювання акціонерних товариств, відповідно до оновленого законодавства, звертають увагу вітчизняні дослідники, серед яких В. Бірюков [4], Ю. Жорнокуй [8], В. Жук [9], Г. Карпенко [11], Ю. Лупенко [13], А. Федоренко [16] та інші. Загалом вони фіксують прогресивність Закону України «Про акціонерні товариства», відповідність його міжнародним стандартам, що в перспективі сприятиме значний вплив на економічний розвиток України, сприятиме залученню додаткових інвестицій та вдосконалив систему захисту прав власників акцій. Проте зазначені автори стверджують, що деякі положення Закону потребують доопрацювання та узгодження